

Inger Bjørge Hustvedt og Sverre Nesvåg

Utdeling av utstyr for
skadereduksjon ved
rusmiddelbruk

Kommuneundersøkelse 2018
KORFOR-rapport 2019/01

• • • •

KORFOR

REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR RUSMIDDEFORSKNING I HELSE VEST
WWW.SUS.NO/KORFOR

ISBN: 978-82-93390-19-0

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	2
Oppsummering	3
Større svarprosent i årets undersøkelse	3
Mest utdeling i de største kommunene	4
Utdeling av utstyr for injisering	5
Utdeling av annet utstyr	6
Behov for å dele ut mer og annet utstyr	6
Kommuner som ikke deler ut utstyr	7
Veiledning og kunnskapsbehov	9
Økt utdeling og fokus på behovet de siste årene	9
Utstyr vi ikke har spurt om	10
Referanser	10
Oversikt over figurer og tabeller	11
Vedlegg 1: Kommunetabeller	12
Vedlegg 2: Spørsmålsliste	20
Vedlegg 3: Brev fra Helsedirektoratet	28

Introduksjon

Utdeling av brukerstyr til personer med rusproblemer er et effektivt tiltak for å redusere skader knyttet til rusbruk som f.eks. smittsomme sykdommer (Platt et. al. 2017). I Nasjonal overdosestrategi 2014-2017 og 2019-2022 og i opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020) er sikring av tilgang til rent brukerstyr i kommunene et av tiltakene. Det er en sammenheng mellom utstyrsutdeling og reduksjon av overdosetilfeller ved at den somatiske helsetilstanden antas å påvirke faren for overdose. Ved bruk av rent brukerstyr, vil man unngå en rekke infeksjonssykdommer som har en negativ effekt på den somatiske helsen.

I tillegg bidrar utdeling av brukerstyr til økt kontakt mellom brukere og hjelpeapparatet (Jones et.al. 2010). Denne kontakten bidrar til at brukerne føler seg respektert og at negative stigma blir mindre (Macneil & Pauly 2011). Terskelen for å oppsøke andre tiltak eller rusbehandling er også lavere når det allerede er dannet en kontakt med hjelpeapparatet gjennom utdeling av brukerstyr (Wodak & Cooney 2005).

Etter lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-1 er det kommunene som er pliktige til å forbygge smitte med blodbårne sykdommer. Dette innebærer at kommunene skal ha ordning for utdeling av rent utstyr for alle injiserende rusbrukere som bor eller oppholder seg i kommunene. I april 2018 sendte helsedirektoratet brev til alle landets kommuner med informasjon om kommunens plikt til å ha smitteforebyggende tiltak (brevet ligger som vedlegg til rapporten). I brevet anbefaler Helsedirektoratet også andre smittereduserende tiltak, som blant annet utdeling av røykefolie, kokekar og filter.

For å få oversikt over hva kommune deler ut av utstyr gjennomføres det årlige spørreundersøkelser til alle norske kommuner i perioden 2016-2022. Det er KORFOR, Stavanger Universitetssykehus, som gjennomfører undersøkelsene på oppdrag fra Helsedirektoratet. Årets rapport viser resultatet fra hva kommunene delte ut i 2018, og er den tredje rapporten for denne perioden.

Spørreskjemaet ble utviklet etter innspill fra Funkishuset, et lavterskeltiltak i Sandnes som deler ut mye brukerstyr, og fra Helsedirektoratet. Siden det ble lagt vekt på å kunne oppnå en høy svarprosent, ble skjemaet begrenset, slik at det kunne besvares innen 10-15 minutter.

Lenke til det elektroniske skjemaet ble sendt til kommunelege via postmottak i kommunene, med spørsmål om å formidle lenken videre til den instansen/personen i kommunen som man mente var best informert til å svare på undersøkelsen. For å få flest mulig større kommuner til å svare, ble KoRus (regionale kompetansesenter for rus) bedt om å ta direkte kontakt med de kommunene dette gjaldt. Denne ekstra purringen førte til at flere kommuner svarte og vi takker KoRus for innsatsen deres. Undersøkelsen ble i år gjennomført fra mars til juni.

Oppsummering

- Det er et økende antall kommuner som deler ut utstyr for skadereduksjon. 30 kommuner som i 2016 svarte at de ikke deler ut utstyr har nå startet med utdeling.
- Tall fra Brukerplan viser at andel injiserende rusavhengige som har tilgang på sprøyteutdeling i sin kommune har økt fra 77 prosent i 2016 til 87 prosent i 2018.
- Syv større kommuner med en relativt omfattende rusproblematikk deler ikke ut utstyr for skadereduksjon.
- Det er registrert injiserende brukere i 133 mindre kommuner (under 20 000 innbyggere). Men kun en tredjedel av disse kommunene har utstyrsutdeling.
- 39 prosent av kommunene med utstyrsutdeling melder om behov for å dele ut mer og annet utstyr enn de gjør i dag.

Større svarprosent i årets undersøkelse

Undersøkelsen ble sendt ut til samtlige 422 kommuner. Ni kommuner sendte inn svar fra flere instanser. For disse kommunene har vi slått sammen svarene. I undersøkelsen kunne kommunene svare på vegne av andre kommuner. Dette er aktuelt i de kommunene som også deler ut utstyr i andre kommuner. 12 kommuner har i undersøkelsen svart på vegne av totalt 19 kommuner. Disse 19 kommunene er lagt inn som selvstendige svar og teller med på lik linje som kommuner som har svart selv. I tillegg ble svaret fra Vennesla slettet ettersom kommunen ikke deler ut utstyr, men har svart etter hva de selger av brukerutstyr.

Etter nevnte justeringer sitter vi igjen med svar fra 306 kommuner. Svarprosenten på undersøkelsen har økt fra 60 prosent i 2016 til 73 prosent i 2018. Med unntak av Nes (Akershus), Oppegård og Ringerike¹, har alle større kommuner (mer enn 20 000 innbyggere) svart på årets undersøkelse.

TABELL 1. Antall kommuner som har svart på undersøkelsen.

	Svart i 2016	Svart i 2017	Svart i 2018	Svart i alle tre årene
Antall kommuner	253	296	306	155

Spørreskjemaet ble i hovedsak besvart av kommuneoverlege eller leder for aktuell kommunal enhet/instans. I enkelte kommuner er undersøkelsen besvart av fagpersoner (sykepleier, ruskonsulent, miljøterapeut, fastlege o.l.).

I denne rapporten presenteres svarene på de enkelte spørsmålene i undersøkelsen. Fra BrukerPlan (Helse Stavanger, 2019) har vi annen informasjon om rusproblematikken i 237 av de kommunene som har svart på undersøkelsen. For de 56 kommunene over 20 000 innbyggere, er det kun to kommuner som ikke har kartlagt sine brukere i BrukerPlan². I denne rapporten har vi sammenholdt informasjon fra brukerutstyrundersøkelsen med opplysninger i Brukerplan for

¹ Oppegård og Nes har i tidligere undersøkelser svart at de ikke deler ut utstyr, mens Ringerike svarte i 2017 at de deler ut kondomer og tannbørster.

² Bærum og Nedre Eiker.

siste kartleggingsår i perioden 2013-2018. Fra BrukerPlan har vi brukt tall for antall brukere med rusproblem og antall som injiserer rusmidler.

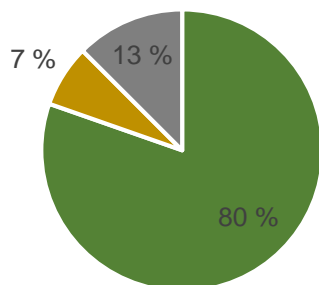
Resultatene fra undersøkelsen er også knyttet opp mot antall narkotikautløste dødsfall i perioden 2015-2017 fra Dødsårsaksregisteret i henhold til definisjon fra EMCDDA. Dette er en indikator på alvorlighetsgraden av rusproblematikk i kommune.

Mest utdeling i de største kommunene

Av de 306 kommunene som svarte på undersøkelsen, var det 111 kommuner (36 prosent) som svarte at de hadde delt ut utstyr for skadereduksjon i 2018. Utstyr for skadereduksjon innebærer utstyr for injisering eller røyking av rusmidler, nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel eller engangs tannbørster. Det er i hovedsak det kommunale helseapparatet som står for utdeling av utstyr, men i syv kommuner er utdeling av utstyr administrert av private eller frivillige organisasjoner. De fleste kommunene svarer at har kjøpt utstyret gjennom sentral kommunal innkjøpsordning eller innkjøp fra spesialfirma. Enkelte kommuner har avtale med apotek og to kommuner kjøper inn utstyr fra spesialfirma utenlands. 177 kommuner svarte at de ikke har delt ut utstyr, mens 18 kommuner har svart at de ikke vet.

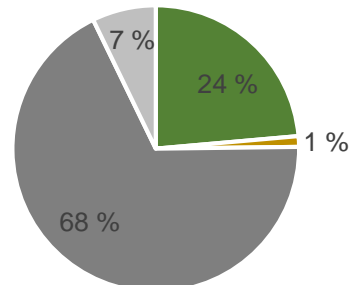
Kommunene som ikke deler ut utstyr for skadereduksjon er i hovedsak mindre kommuner (gjennomsnittlig folketall for disse er 6 000). Totalt er det syv større kommuner som ikke deler ut utstyr³.

Kommuner over 20 000 innbyggere (N= 56)

- Ja, kommunen deler ut utstyr
- Deler ikke ut utstyr

Kommuner under 20 000 innbyggere (N=250)

- Ja, private/frivillige organisasjoner deler ut utstyr
- Deler ikke ut utstyr
- Vet ikke

Figur 1. Store og små kommuner etter om de deler ut utstyr. Prosent.

Tall fra BrukerPlan gir oss et bilde av omfanget og karakteren av rusproblem i en kommune. Av de 111 kommunene som har delt ut utstyr, er det 98 som har kartlagt sine brukere i BrukerPlan, mens 124 av de 177 kommunene som ikke har delt ut utstyr har benyttet seg av BrukerPlan. Tall fra BrukerPlan viser at omfanget av rusproblem er størst i kommuner som har delt ut utstyr. Men også i kommunene som ikke har delt ut utstyr er det kjent rusproblematikk; seks kommuner har mer enn 100 brukere med rusproblemer og 11 kommuner har mer enn 10 brukere som injiserer.

³ Harstad, Lillehammer, Nittedal, Ringsaker, Røyken, Stange og Stjørdal

Tabell 2. Antall kommuner etter antall registrerte brukere med rusproblemer i BrukerPlan.

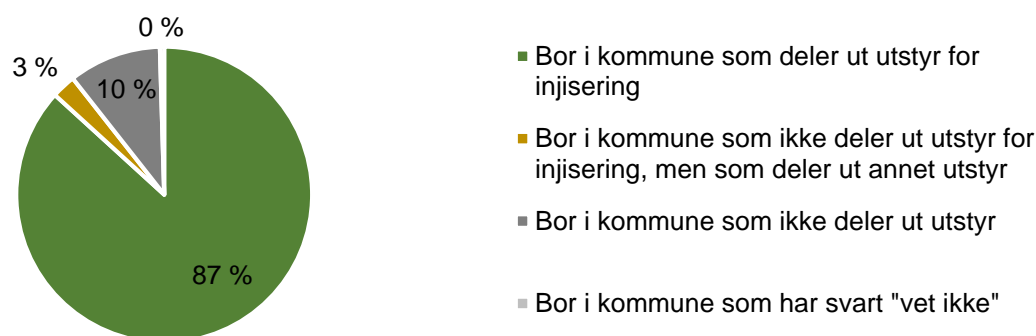
	Har delt ut utstyr (N= 98)	Har ikke delt ut utstyr (N=124)
Mer enn 100 brukere med rusproblemer	49	6
Mellom 50 og 100 brukere med rusproblemer	21	27
10 brukere eller mer som injiserer	59	11
Ingen registrerte injiserende brukere	6	36

Utdeling av utstyr for injisering

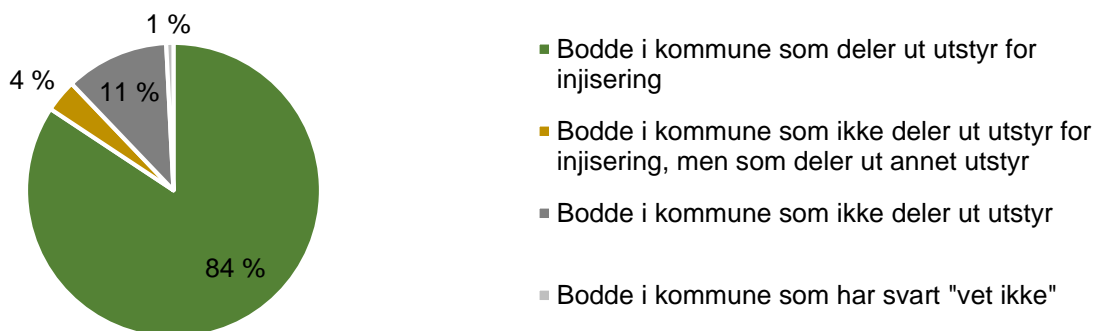
Undersøkelsen viser at 90 kommuner deler ut utstyr for injisering i form av spisser/kanyler. De fleste (omkring 74 prosent), deler ut spisser med forskjellige størrelser. Antall sprøyter/spisser som totalt er delt ut ligger på anslagvis 3 millioner, noe som er på samme nivå som resultatet fra de tidligere undersøkelsene. I tillegg til utdeling av sprøyter deles det i 65 kommuner også ut annet utstyr til bruk ved injisering; 59 kommuner deler ut sprit-tørk for desinfisering av stikkstedet, 52 kommuner deler ut pumper, 37 kommuner deler ut filtreringsutstyr, 36 kommuner deler ut kokekar og 25 kommuner deler ut askorbinsyre. I tillegg deles det også ut sterilisert vann/saltvann, stasebånd, mekkebeger, bomull/bandasjemateriell, engangshansker og overdosekort i enkelte kommuner.

Svært mange (86 prosent) av kommunene som deler ut utstyr for injisering har også etablert ordning for retur av utstyr. I tillegg har seks kommuner som ikke deler ut utstyr for injisering også en slik returordning. Hovedsakelig bruker kommunene bøtter/pucker, men også andre type beholdere blir brukt (plastflasker, melkekartonger osv.). I de større kommunene er det for det meste lavterskeltilbud og stasjonær feltpleie som deler ut utstyr for injisering. I de mindre kommunene er det mer vanlig at andre instanser, som legevakt, hjemmesykepleie, kommunal rustjeneste, apotek og bofelleskap deler ut utstyr.

I de 237 kommunene som har svart på undersøkelsen og som har tall i BrukerPlan, er det kartlagt totalt 3 847 brukere som injiserer. 87 prosent av disse brukerne bor i kommuner som har svart at de deler ut utstyr for injisering, noe som er en økning fra 77 prosent i 2016. Sammenhengen mellom omfanget av rusproblemer og utdeling av utstyr vises også når vi ser på hvor mange injiserende brukere kommunene i gjennomsnitt har. I kommuner som deler ut utstyr er det i gjennomsnitt 41 brukere som injiserer, i motsetning til seks injiserende brukere i kommuner som ikke gjør det.

Figur 2. Andel av injiserende brukere (N= 3 847) etter bostedskommunens utstyrsutdeling.

I perioden 2015-2017 var det 818 narkotikautløste dødsfall i landet. De fleste av disse (758 dødsfall) var personer som bodde i en av kommunene som svarte på utstyrsundersøkelsen. Svarene på undersøkelsen viser at 84 prosent av personene som døde, bodde i kommuner som deler ut utstyr for injisering. Dette understreker at utstyrsutdeling treffer generelt der behovet er størst. Men samtidig ser vi at det også er rusproblematikk i kommuner som ikke deler ut utstyr.

Figur 3. Andel av narkotikautløste dødsfall 2015-2017 (N=758) etter bostedskommunens utstyrsutdeling.

Utdeling av annet utstyr

I tillegg til om kommunene har delt ut utstyr for injisering, ble de spurt om de deler ut røykefolie, nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel og engangs tannbørster. Totalt har 87 kommuner delt ut annet utstyr enn utstyr for injisering. 34 kommuner har delt ut nalokson neseppray, hvorav de aller fleste er tilknyttet Helsedirektoratets Naloksonprosjekt. Ti kommuner deler kun ut kondomer og/eller tannbørster. I de fleste kommunene er det lavterskel helsetiltak eller stasjonær feltpleie som deler ut annet utstyr.

Tabell 3. Antall kommuner etter utdeling av utstyr og størrelse.

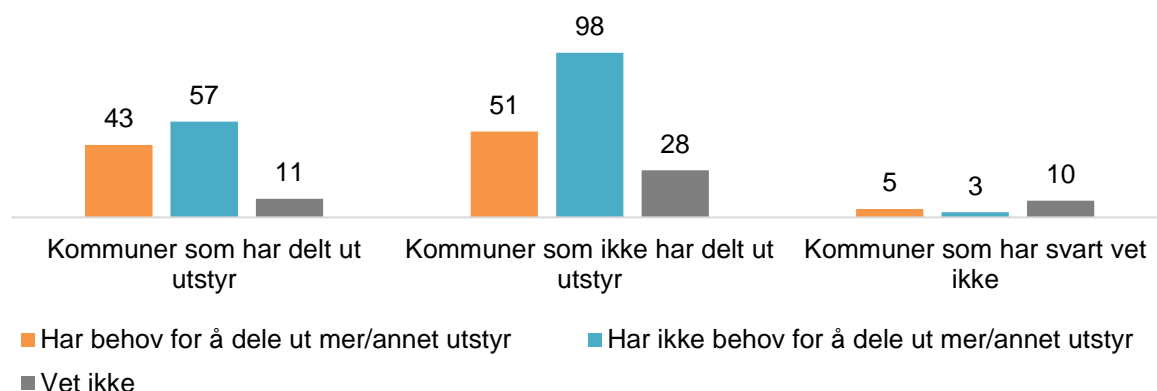
	Kommuner over 20 000 innbyggere	Kommuner under 20 000 innbyggere	Totalsum
Nalokson neseppray	30	4	34
Røykefolie	32	7	39
Kondomer/glidemiddel	41	37	78
Engangs tannbørster	33	11	44

Behov for å dele ut mer og annet utstyr

Årets undersøkelse viser at 39 prosent av kommunene som deler ut utstyr har behov for å dele ut mer eller annet utstyr. Det er særlig nalokson de ønsker å dele ut som nytt utstyr. I tillegg svarer kommunene at de har behov for å dele ut mer av det utstyret de allerede deler ut.

Av de 177 kommunene som ikke deler ut utstyr, svarer 51 kommuner at de har behov for å dele ut slikt utstyr. I all hovedsak ønsker disse kommunene å dele ut utstyr for injisering.

Figur 4. Antall kommuner som melder om behov for utdeling av utstyr.

Kommuner som ikke deler ut utstyr

Flertallet (58 prosent) av kommunene som svarte på undersøkelsen, svarte at de ikke deler ut utstyr for skadereduksjon ved rusmiddelbruk. Av disse 177 kommunene finner vi syv større kommuner⁴.

Vi har utfyllende kommentarer fra 59 kommuner som ikke deler ut utstyr som viser noen av årsakene til hvorfor kommunene ikke deler ut. Noen kommuner skriver at de jobber med å få på plass utdeling, enten på egenhånd, eller i samarbeid med nærliggende kommuner. Det er også kommuner som svarer at brukere med rusproblemer har tilbud om å kjøpe utstyret de trenger på apotek. Mindre kommuner viser til at det ikke er behov for utstyrsutdeling på grunn av få brukere med rusproblemer og ingen kjente brukere som injiserer. En kommune svarer:

«Til nå har aldri problemet dukket opp i vår kommune. Vi har tidligere diskutert problemet i fellesskap med ruskonsulent, psykiatrisk sykepleier og legene. Vi har aldri fått noen forespørsel på dette og behovet har ikke vært tilstede for noen av våre innbyggere. Vi vil umiddelbart kunne finne fram sprøyteutstyr om det problemet skulle dukke opp.»

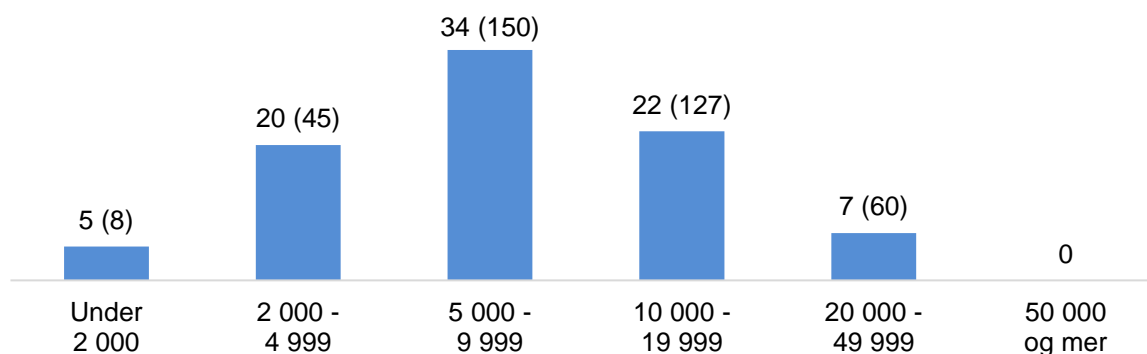
Noen kommuner viser til at personer med rusproblemer gjerne trekker til større nabobyer og at det derfor ikke er behov for utstyrsutdeling i hjemkommune. En kommune skriver: *«Vi er en kommune som ligger tett opp til Trondheim. Brukerne får utdelt utstyr for skadereduksjon der. Hvor de også kjøper rusmidler.»*

Tabell 4: Antall kommuner som ikke har delt ut utstyr etter størrelse og hva de har svart om behov for utdeling.

	Kommuner over 20 000 innbyggere	Kommuner under 20 000 innbyggere	Totalsum
Har behov for å dele ut utstyr	2	49	51
Har ikke behov for å dele ut utstyr	3	95	98
Vet ikke/ikke svart	2	26	28
Totalsum	7	170	177

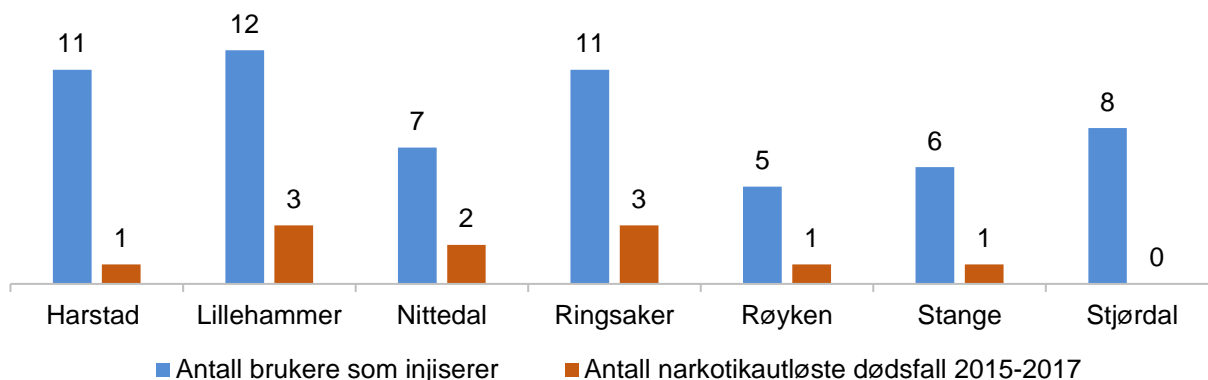
⁴ Ringsaker, Stange, Røyken, Harstad, Stjørdal, Nittedal og Lillehammer (Lillehammer starter utdeling i 2019)

Av de 177 kommunene som ikke deler ut utstyr, har 124 kommuner kartlagt sine brukere i BrukerPlan. Totalt er det registrert 390 injiserende brukere i kommuner som ikke deler ut utstyr. Undersøkelsen viser som i fjor at det er de mindre kommunene som samlet står for den største andelen injiserende brukere uten tilgang til utdeling av brukerutstyr. Disse kommunene har kun et par brukere som injiserer, men samlet sett utgjør de en større gruppe. Halvparten av registrerte injiserende som ikke har tilgang til utstyr bor i kommuner med mindre enn 10 000 innbyggere. Ser vi på antall narkotikautløste dødsfall for 2015-2017 finner vi 86 dødsfall i kommunene som ikke deler ut utstyr for skadereduksjon. En andel på 40 prosent av dødsfallene var i mindre kommune (under 10 000 innbyggere).

Figur 5: Kommuner som ikke deler ut utstyr og som har BrukerPlan-tall etter kommunestørrelse. Antall kommuner (antall injiserende brukere).

I tillegg til det store antallet mindre kommuner som ikke deler ut utstyr, finner vi også syv kommuner med mer enn 20 000 innbyggere. Mens de mindre kommunene som ikke deler ut utstyr i gjennomsnitt har tre injiserende brukere hver, har de større kommunene i gjennomsnitt ni injiserende brukere.

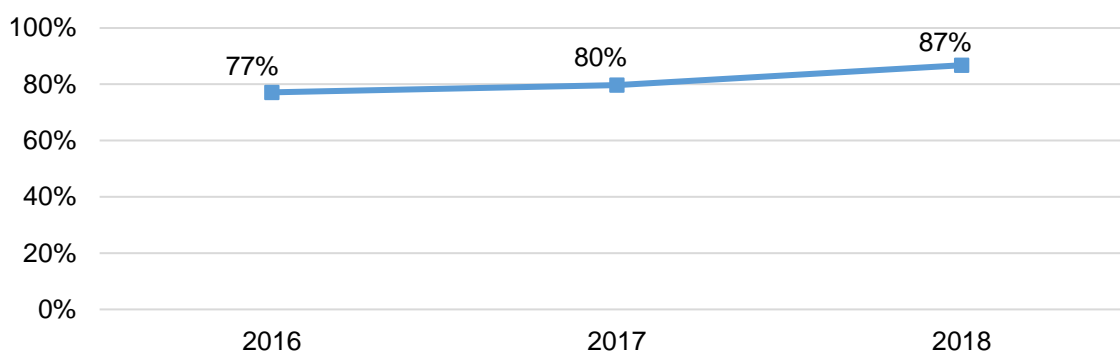
Figur 6. Kommuner over 20 000 innbyggere som ikke har delt ut utstyr for skadereduksjon. Antall personer.

Veiledning og kunnskapsbehov

Av de 111 kommunene som har delt ut utstyr er det 76 kommuner som svarer at de har gitt veiledning om bruken av utstyret. Hovedsakelig gjelder dette veiledning knyttet til injisering, nalokson, prevensjon og røykefolie. Ni kommuner mener det gis mangelfull eller for lite veiledning i bruken av det utstyret, stort sett gjelder dette bruk av røykefolie og injiseringsutstyr. I tillegg svarer 12 kommuner at personalet som deler ut utstyr har for lite kunnskap om bruken av utstyret.

Økt utdeling og fokus på behovet de siste årene

Resultatene fra de tre siste undersøkelsene viser en økning, både i antall kommuner som deler ut utstyr og antall som melder om behov for slik utdeling. Tall fra BrukerPlan viser at det er flere kommuner med registrerte injiserende brukere som nå deler ut rent utstyr for injisering. Fra 2016 til 2018 var det registrert henholdsvis 3 561, 3 805 og 3 847 injiserende brukere i BrukerPlan i kommunene som svarte på undersøkelsen. Andelen av disse som bor i en kommune som deler ut utstyr for injisering økte med ti prosentpoeng fra 77 prosent i 2016 til 87 prosent i 2018.

Figur 7. Andel av injiserende brukere (BrukerPlan) som bor i kommune som deler ut utstyr for injisering.

155 kommuner har svart på utstyrsundersøkelsen alle tre årene. Når vi sammenligner svarene for denne gruppen, finner vi 30 kommuner som har startet utstyrsutdeling i løpet av perioden (Figur 8). 19 av disse kommunene deler nå ut utstyr for injisering, mens resten deler ut annet skadereduserende utstyr. Blant disse 155 kommunene finner vi riktignok også en del kommuner som tilsynelatende har avsluttet utstyrsutdeling i løpet av de siste tre årene eller som har svart noe varierende. Men dette er hovedsakelig mindre kommuner som i tidligere år har svart at de kun deler ut kondomer.

I 2016 svarte 52 kommuner at de hverken deler ut utstyr eller at de har behov for slik utdeling. Når vi ser på hva disse svarer i 2018 finner vi at 12 av kommunene har begynt utdeling. I tillegg svarer fem av kommunene i 2018 at de ikke har utstyrsutdeling, men at de har behov for det.

Figur 8. Sammenligning av svar 2016-2018. N= 155. Antall kommuner.

Utstyr vi ikke har spurt om

Seks kommuner har svart at de deler ut annet utstyr enn det som spesifikt er spurt om i undersøkelsen. Disse kommunene svarer at de deler ut mat (blant annet ernæringsdrikker og vitaminer), utstyr til sårstell, prevensjon og graviditetstest.

Referanser

Helsedirektoratet (2014). *Nasjonal overdosestrategi 2014–2017*.

Helsedirektoratet (2019). *Nasjonal overdosestrategi 2019–2022*.

Helse- og omsorgsdepartementet (2015). *Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020*.

Helse Stavanger (2019). BrukerPlan årsrapport 2018.

Jones, L., Pickering, L., Sumnall, H., McVeigh, J., & Bellis, M. A. (2010). *Optimal provision of needle and syringe programmes for injecting drug users: A systematic review*. *International Journal of Drug Policy*, 21(5), 335-342.

Macneil, J., & Pauly, B. (2011). *Needle exchange as a safe haven in an unsafe world*. *Drug and Alcohol Review*, 30(1), 26-32.

Platt, L., Minozzi, S., Reed, J., Vickerman, P., Hagan, H., French, C., ... & Maher, L. (2017). *Needle syringe programmes and opioid substitution therapy for preventing hepatitis C transmission in people who inject drugs*. The Cochrane Library.

Wodak, A., & Cooney, A. (2005). *Effectiveness of sterile needle and syringe programmes*. *International Journal of Drug Policy*, 16, 31-

Oversikt over figurer og tabeller

Figurer

Figur 1. Store og små kommuner etter om de deler ut utstyr. Prosent.	4
Figur 2. Andel av injiserende brukere (N= 3 847) etter bostedskommunens utstyrsutdeling.	5
Figur 3. Andel av narkotikautløste dødsfall 2015-2017 (N=758) etter bostedskommunens utstyrsutdeling.	6
Figur 4. Antall kommuner som melder om behov for utdeling av utstyr.	7
Figur 5: Kommuner som ikke deler ut utstyr og som har BrukerPlan-tall etter kommunestørrelse. Antall kommuner (antall injiserende brukere).	8
Figur 6. Kommuner over 20 000 innbyggere som ikke har delt ut utstyr for skadereduksjonAntall personer.	8
Figur 7. Andel av injiserende brukere (BrukerPlan) som bor i kommune som deler ut utstyr for injisering.	9
Figur 8. Sammenligning av svar 2016-2018. N= 155. Antall kommuner.	10

Tabeller

Tabell 1. Antall kommuner som har svart på undersøkelsen.	3
Tabell 2. Antall kommuner etter antall registrerte brukere med rusproblemer i BrukerPlan.	5
Tabell 3. Antall kommuner etter utdeling av utstyr og størrelse.	6
Tabell 4: Antall kommuner som ikke har delt ut utstyr etter størrelse og hva de har svart om behov for utdeling.	7

Vedlegg 1: Kommune-tabeller

Kommuner som deler ut utstyr for injisering (90 kommuner)

Kommunenavn	Folketal	Antall brukere som injiserer	Totalt antall spisser/kanyler utdelt siste året (ca)	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2017
Oslo kommune*	673469	614	1422799	154
Bergen	279792	473	534925	78
Trondheim	193501	199	110200	41
Stavanger	133140	182	123375	29
Bærum	125454	Ikke i BrukerPlan	2000	13
Kristiansand	91440	98	14895	11
Fredrikstad	80977	76	77000	10
Sandnes	76328	67	48163	6
Tromsø	75638	126	157534	11
Drammen	68713	57	12570	14
Sandefjord	62615	52	24840	9
Asker	60926	41	15000	5
Sarpsborg	55543	52	10000	17
Skien	54510	46	2600	9
Skedsmo	54178	30	100	11
Bodø	51558	30	Ikke oppgitt	5
Ålesund	47510	12	2045	6
Larvik	46801	22	8000	12
Tønsberg	45360	64	127435	12
Arendal	44645	34	34310	12
Karmøy	42243	59	31700	2
Lørenskog	38670	43	Ikke oppgitt	8
Haugesund	37167	93	50000	12
Ullensaker	36576	22	200	8
Porsgrunn	36091	49	2750	5
Halden	31037	22	2550	9
Hamar	30930	32	11345	3
Ski	30880	18	2000	0
Gjøvik	30642	12	15300	2
Askøy	29071	20	1065	7
Kongsberg	27410	28	20325	6
Horten	27317	21	23500	5
Molde	26900	20	4000	2
Færder	26734	30	Får utdeling fra Tønsberg	7
Sola	26265	24	2025	2
Rana	26230	26	2500	4
Lier	25980	29	1000	10

Nedre Eiker	24917	Ikke i BrukerPlan	12327	4
Kristiansund	24300	27	Får utdeling fra Molde	5
Grimstad	23017	44	17000	1
Steinkjer	22096	28	5152	5
Elverum	21123	25	2280	4
Alta	20635	29	1000	4
Os (Hordaland)	20573	25	6780	2
Levanger	20115	12	50	0
Ås	20084	6	Ikke oppgitt	3
Øvre Eiker	18926	Ikke i BrukerPlan	6800	10
Stord	18780	30	8000	4
Hå	18762	16	600	1
Melhus	16424	Færre enn 5	10	2
Frogn	15735	5	500	4
Verdal	14943	18	Ikke oppgitt	2
Holmestrand	14212	16	55	1
Bamble	14183	22	3500	3
Namsos	13078	6	200	2
Strand	12638	20	18000	2
Flora	11988	Færre enn 5	Ikke oppgitt	0
Bømlo	11902	11	100	2
Gjesdal	11866	15	Får utdeling fra Sandnes	3
Fet	11663	7	15	0
Lenvik	11644	6	300	0
Eidsberg	11414	26	200	0
Søgne	11342	14	11	4
Sortland - Suortá	10401	9	10	2
Fauske - Fuosko	9775	Færre enn 5	1000	1
Haram	9345	0	30	0
Sør-Odal	7884	9	600	1
Alstahaug	7450	6	100	1
Odda	6835	22	50000	0
Eidskog	6142	7	150	2
Tinn	5856	6	Ikke oppgitt	1
Luster	5223	Færre enn 5	50	0
Saltdal	4691	5	1946	0
Drangedal	4105	13	30000	1
Porsanger - Porsángu - Porsanki	3964	Færre enn 5	10	0
Evje og Hornnes	3625	Færre enn 5	Ikke oppgitt	0
Aukra	3557	Færre enn 5	Får utdeling fra Molde	1
Sørreisa	3494	0	Får utdeling fra Lenvik	0
Eide	3440	Færre enn 5	Får utdeling fra Molde	1

Nes (Buskerud)	3341	0	0	1
Sokndal	3331	Færre enn 5	Ikke oppgitt	0
Fitjar	3194	Færre enn 5	Får utdeling fra Stord	1
Tysnes	2857	Færre enn 5	1	0
Steigen	2534	Færre enn 5	35	0
Midsund	2049	Ikke i BrukerPlan	150	0
Tranøy	1536	Ikke i BrukerPlan	Får utdeling fra Lenvik	0
Bygland	1207	Færre enn 5	Får utdeling fra Evje og Hornnes	1
Dyrøy	1165	Ikke i BrukerPlan	Får utdeling fra Lenvik	0
Torsken	943	Ikke i BrukerPlan	Får utdeling fra Lenvik	0
Berg	902	Ikke i BrukerPlan	Får utdeling fra Lenvik	0
Totalsum	3 407 447	3338	Ca. 3 millioner	639

*Antall utdelte sprøyter for Oslo er hentet fra 2017-undersøkelsen da kommunen ikke har oppgitt tall for 2018.

Kommuner som ikke har delt ut utstyr for injisering, men som har delt ut annet utstyr for skadereduksjon (21 kommuner)

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2017
Moss	32588	20	4
Fjell	25725	21	14
Eidsvoll	24647	5	1
Kongsvinger	17934	6	1
Rygge	16083	11	2
Volda	9188	8	1
Vindafjord	8793	Færre enn 5	0
Åsnes	7279	11	0
Songdalen	6656	6	0
Gloppen	5874	Ikke i Brukerplan	1
Averøy	5859	6	1
Hitra	4648	Færre enn 5	1
Meldal	3930	Færre enn 5	0
Guovdageaidnu - Kautokeino	2946	Ikke i Brukerplan	0
Selje	2757	Ikke i Brukerplan	0
Vik	2674	0	0
Nore og Uvdal	2482	Ikke i Brukerplan	0
Hemsedal	2457	Ikke i Brukerplan	0
Flakstad	1301	Færre enn 5	0
Bokn	844	0	0
Røst	517	0	1
Totalsum	185 182	101	27

Kommuner som ikke har delt ut utstyr for skadereduksjon (177 kommuner):

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016	Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr?
Ringsaker	34151	11	3	Nei
Lillehammer	27938	12	3	Ja
Harstad - Hårsttåk	24820	11	1	Ja
Stjørdal	23964	8	0	Nei
Nittedal	23545	7	2	Vet ikke
Røyken	22452	5	1	Vet ikke
Stange	20646	6	1	Nei
Nesodden	19287	Ikke i BrukerPlan	2	Nei
Klepp	19217	9	2	Vet ikke
Narvik	18638	6	5	Vet ikke
Sørum	17980	6	2	Nei
Rælingen	17874	5	2	Vet ikke
Vestby	17486	9	3	Nei
Aurskog-Høland	16390	9	4	Ja
Askim	15810	Færre enn 5	2	Ja
Lindås	15789	Færre enn 5	2	Ja
Mandal	15659	Ikke i BrukerPlan	2	Ja
Østre Toten	14888	Færre enn 5	0	Nei
Voss	14577	11	0	Vet ikke
Gran	13770	Færre enn 5	2	Nei
Vestre Toten	13314	9	1	Ja
Nannestad	13240	Ikke i BrukerPlan	2	Nei
Kvinnherad	13180	Færre enn 5	1	Ja
Førde	13089	Færre enn 5	1	Nei
Orkdal	11933	Færre enn 5	0	Nei
Tysvær	11023	8	3	Ja
Randaberg	10972	Færre enn 5	3	Vet ikke
Enebakk	10945	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Ørsta	10812	5	0	Ja
Hammerfest	10533	18	0	Ja
Kragerø	10506	5	2	Ja
Sør-Varanger	10171	Færre enn 5	0	Vet ikke
Indre Fosen	10090	Færre enn 5	0	Ja
Fræna	9775	10	1	Ja
Sande (Vestfold)	9726	11	0	Ja
Hurum	9450	11	1	Nei
Sula	9131	Ikke i BrukerPlan	3	Ja
Flekkefjord	9066	5	0	Nei
Lunner	9065	5	1	Nei
Herøy (Møre og Romsdal)	8965	Færre enn 5	0	Vet ikke

Lyngdal	8571	11	1	Ja
Ulstein	8555	Færre enn 5	0	Ja
Giske	8292	Færre enn 5	0	Vet ikke
Rakkestad	8202	Færre enn 5	0	Vet ikke
Sogndal	8059	Færre enn 5	1	Nei
Brønnøy	7948	Færre enn 5	0	Ja
Sykkylven	7695	Færre enn 5	0	Ja
Løten	7615	Færre enn 5	0	Ja
Sunnadal	7119	Færre enn 5	1	Nei
Oppdal	6970	Færre enn 5	0	Nei
Risør	6882	13	1	Ja
Hole	6833	Ikke i BrukerPlan	0	Vet ikke
Inderøy	6785	Færre enn 5	0	Ja
Jevnaker	6777	0	1	Vet ikke
Nordre Land	6750	Færre enn 5	1	Nei
Gjerdrum	6704	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Svelvik	6672	Færre enn 5	1	Nei
Bø (Telemark)	6460	Ikke i BrukerPlan	0	Vet ikke
Midtre Gauldal	6225	0	0	Nei
Eid	6157	5	1	Ja
Klæbu	6094	Færre enn 5	1	Ja
Tvedestrand	6086	14	1	Ja
Vadsø	6033	Færre enn 5	0	Ja
Surnadal	5978	0	0	Ja
Sel	5872	Færre enn 5	0	Nei
Froland	5790	Ikke i BrukerPlan	0	Vet ikke
Nord-Fron	5728	Færre enn 5	0	Nei
Røros	5663	Færre enn 5	0	Vet ikke
Søndre Land	5650	6	0	Vet ikke
Hobøl	5621	Færre enn 5	0	Nei
Våler (Østfold)	5471	0	0	Nei
Ørland	5351	Færre enn 5	0	Ja
Trøgstad	5337	6	0	Nei
Årdal	5277	Færre enn 5	0	Vet ikke
Austevoll	5189	Færre enn 5	1	Ja
Radøy	5129	Færre enn 5	1	Nei
Frøya	4962	Færre enn 5	0	Ja
Lindesnes	4938	Færre enn 5	0	Ja
Rennesøy	4849	0	0	Nei
Ål	4626	Færre enn 5	0	Ja
Stranda	4587	Færre enn 5	0	Nei
Hol	4520	Færre enn 5	0	Nei
Ringebu	4454	Færre enn 5	2	Nei
Sauherad	4359	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Høyanger	4154	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Vaksdal	4127	0	0	Nei

Etne	4083	0	1	Vet ikke
Overhalla	3845	Færre enn 5	0	Nei
Skiptvet	3831	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Vinje	3709	Færre enn 5	0	Nei
Våler (Hedmark)	3680	9	2	Ja
Aure	3593	Færre enn 5	0	Ja
Marker	3567	Færre enn 5	0	Nei
Nordkapp	3239	5	0	Ja
Lund	3237	0	0	Nei
Finnøy	3197	Færre enn 5	0	Nei
Vanylven	3187	Færre enn 5	0	Vet ikke
Sør-Fron	3146	Færre enn 5	0	Ja
Tingvoll	3078	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Askvoll	3052	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Sør-Aurdal	3014	0	0	Vet ikke
Seljord	2959	Ikke i BrukerPlan	2	Nei
Nesset	2946	0	0	Nei
Kvæfjord	2928	Færre enn 5	0	Ja
Skjervøy	2925	0	0	Vet ikke
Deatnu - Tana	2922	0	1	Ja
Hurdal	2903	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Austrheim	2902	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Lyngen	2877	Færre enn 5	1	Nei
Fjaler	2846	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Bjerkreim	2826	0	0	Nei
Kárásjohka - Karasjok	2701	0	0	Nei
Flesberg	2688	Ikke i BrukerPlan	1	Nei
Gjemnes	2623	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Frosta	2616	Færre enn 5	0	Nei
Ballangen	2522	0	0	Nei
Gjerstad	2467	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Gulen	2345	0	0	Ja
Leikanger	2345	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Lom	2331	0	0	Nei
Leirfjord	2307	0	0	Nei
Ørskog	2267	Ikke i BrukerPlan	1	Nei
Karlsøy	2263	Færre enn 5	0	Nei
Båtsfjord	2263	Ikke i BrukerPlan	1	Nei
Tokke	2236	Færre enn 5	0	Ja
Salangen	2226	0	0	Vet ikke
Smøla	2172	0	0	Vet ikke
Lærdal	2153	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Snåase - Snåsa	2094	0	1	Nei
Vegårshei	2087	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Holtålen	2028	Ikke i BrukerPlan	0	Vet ikke
Sømna	2020	0	0	Nei

Sørfold	1979	Ikke i BrukerPlan	1	Nei
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	1856	Færre enn 5	0	Nei
Åmli	1845	0	0	Ja
Sirdal	1842	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Herøy (Nordland)	1790	Færre enn 5	0	Nei
Aurland	1778	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Masfjorden	1730	0	0	Nei
Hægebostad	1699	0	0	Nei
Agdenes	1684	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Vang	1601	0	0	Nei
Hjartdal	1587	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Halsa	1571	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Folldal	1569	0	0	Ja
Tolga	1553	Færre enn 5	0	Nei
Grane	1463	0	0	Nei
Hattfjelldal	1411	0	0	Nei
Dønna	1403	Færre enn 5	0	Ja
Aremark	1399	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Ibestad	1380	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Hyllestad	1378	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Etnedal	1352	0	0	Nei
Fyresdal	1320	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Høylandet	1268	0	0	Nei
Sandøy	1263	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Balestrand	1262	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Rødøy	1249	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Forsand	1246	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Hornindal	1175	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Gamvik	1153	Ikke i BrukerPlan	0	Ja
Gratangen	1117	0	0	Nei
Ulvik	1117	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Flå	1069	Færre enn 5	2	Vet ikke
Moskenes	1068	0	0	Nei
Snillfjord	987	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Osen	967	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Åseral	943	0	0	Vet ikke
Loppa	941	0	0	Nei
Eidfjord	931	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Granvin	931	Ikke i BrukerPlan	0	Vet ikke
Rømskog	682	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Fedje	561	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Kvitsøy	542	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Vevelstad	506	Ikke i BrukerPlan	0	Nei
Træna	454	Ikke i BrukerPlan	0	Nei

Modalen	380	0	0	Nei
Totalsum	1 077 231	390	86	

Kommuner som har svart vet ikke på spørsmål om de deler ut utstyr for skadereduksjon (18 kommuner)

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016	Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr?
Malvik	13958	Færre enn 5	0	Ja
Vefsn	13448	0	0	Ja
Vågsøy	6001	Færre enn 5	0	Vet ikke
Tynset	5605	Færre enn 5	0	Nei
Nærøy	5117	Færre enn 5	0	Nei
Bjugn	4864	Ikke i Brukerplan	1	Vet ikke
Sauda	4663	5	1	Ja
Åmot	4480	Færre enn 5	2	Ja
Bardu	3979	0	0	Nei
Suldal	3849	0	0	Ja
Skånland	2994	0	1	Vet ikke
Samnanger	2463	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Norddal	1670	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Evenes	1387	0	0	Vet ikke
Tjeldsund	1259	0	1	Vet ikke
Valle	1225	Færre enn 5	0	Vet ikke
Bykle	958	0	0	Vet ikke
Leka	582	0	0	Vet ikke
Totalsum	78 502	18	6	

Vedlegg 2: Spørsmålsliste

Utdeling av utstyr for skadereduksjon ved rusmiddelbruk 2018- kommuneundersøkelse

*Må fylles ut

1.

Navn *

Kontaktinformasjon

2.

Telefonnummer *

Kontaktinformasjon

3.

E-postadresse *

Kontaktinformasjon

4.

Stilling/arbeidssted *

5.

Kommunenavn *

6.

Dersom utdelingen dekker flere kommuner.
Hvilke andre kommuner gjelder ordningen for?

7.

Er det delt ut utstyr for skadereduksjon i kommunen i 2018 (utstyr for injisering eller røyking av rusmidler, Nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel eller engangs tannbørster). *

Markér bare én oval.

- Ja, kommunen deler ut utstyr
- Ja, private/frivillige organisasjoner deler ut utstyr
- Nei *Hopp til spørsmål 10.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 10.*

A

8. **Vurderes det å være behov for å kunne dele ut mer/annet utstyr enn det som deles ut i dag? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 12.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 12.*

A del 2

9. **Hva slags utstyr? ***

Hopp til spørsmål 12.

B

10. **Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 36.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 36.*

B del 2

11. **Hva slags utstyr? ***

Hopp til spørsmål 36.

C

12. **Er det etablert ordninger for retur av brukt utstyr? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 14.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 14.*

C del 2

13. Gjelder returordning i form av ... *

Merk av for alt som passer

- pucker
- bøtter for retur
- Andre: _____

D

14. Er det delt ut utstyr til bruk ved injisering av rusmidler? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 21.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 21.*

E

15. Er det delt ut spisser/kanyler? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 19.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 19.*

E del 2

16. Antall ulike spiss-størrelser utdelt siste året *

_____

17. Totalt antall spisser/kanyler utdelt siste året (ca) *

_____

18. **Er det delt ut annet utstyr til bruk ved injisering av rusmidler? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 20.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 20.*

F

19. **Hvilket annet utstyr (foruten spisser/kanyler) blir utdelt til bruk ved injisering av rusmidler? ***

Merk av for alt som passer

- Pumper
- Kokekar
- (Askorbin)syre
- Filtreringsutstyr
- Sterilisert vann/saltvann
- Sprit-tørk (for desifisering av stikksted)
- Andre: _____

G

20. **Hvem har delt ut utstyret til bruk ved injisering av rusmidler? ***

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Sprøyteautomater
- Legevakt
- Andre: _____

H

21. **Er det delt ut nalokson neseppray? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 23.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 23.*

H del 2

22.

Hvem har delt ut nalokson nesespray? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

I

23.

Er det delt ut utstyr for røyking av heroin (røykefolie) *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 25.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 25.*

I del 2

24.

Hvem har delt ut utstyret for røyking av heroin (røykefolie) ? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

J

25.

Er det delt ut kondomer og/eller glidemiddel? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 27.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 27.*

J del 2

26.

Hvem har delt ut kondomer og/eller glidemiddel? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

K

27.

Er det delt ut engangs tannbørster? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 29.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 29.*

K del 2

28.

Hvem har delt ut engangs tannbørster? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

L

29.

Er det gitt veiledning til brukerne om bruk av utstyret i forbindelse med utdelingen? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 31.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 31.*

L del 2

30.

Veiledning til bruk av hvilket utstyr? *

_____

M

31. **Gis det mangelfull/for lite veiledning til brukerne om bruk av utstyret? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 33.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 33.*

M del 2

32. **Mangelfull/for lite veiledning i bruk av hvilket utstyr? ***

_____

N

33. **Har de som deler ut utstyr, mangelfull kunnskap om bruk av utstyret? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 35.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 35.*

N del 2

34. **Mangelfull kunnskap om bruk av hvilket utstyr? ***

_____

O

35. **Hvordan har kommunen skaffet skadereduksjonsutstyret? ***

Merk av for alt som passer

- Innkjøp gjennom sentral kommunal innkjøpsordning
- Innkjøp fra spesialfirma i Norge
- Innkjøp fra spesialfirma utenlands
- Andre: _____

P

36.

Er det delt ut annet skadereduksjonsutstyr enn det som er nevnt i denne undersøkelsen *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 38.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 38.*

P del 2

37.

Hvilket annet skadereduksjonsutstyr er utdelt (foruten det som er nevnt i denne undersøkelsen)? *

P

38.

Evt. andre kommentar angående denne undersøkelsen

Vedlegg 3: Brev fra Helsedirektoratet

Returadresse: Helsedirektoratet, Pb. 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norge

Mottakers navn vil bli flettet inn ved ekspedering.
Evt. kontaktpersons navn vil også bli flettet inn her.

Deres ref.:
Vår ref.: 18/9390-1
Saksbehandler: Svein Høegh Henriksen
Dato: 17.04.2018

Til Fylkesmannen.

Helsedirektoratet gir i vedlagte brev til landets kommuner retningslinjer for nødvendig smittevernhjelp for å forebygge smitte med blodbårne sykdommer. Vi ber fylkesmennene videreformidle brevet til kommunene.

Helsedirektoratet viser til lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-4 Fylkesmannens oppgaver. Vi ber embetene følge med på om forebygging av blodsmitte er en del av planen for kommunenes helse- og omsorgstjeneste og om det er etablert tiltak som gjør brukerstyr enkelt og gratis tilgjengelig for injiserende stoffmisbrukere som bor eller oppholder seg i kommunen.

Kommuners plikt til å forebygge smitte med blodbårne sykdommer

En rekke smittsomme sykdommer kan overføres mellom mennesker med blod og blodprodukter. De mest kjente er hiv, hepatitt B og C.

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementet "Nasjonal strategi for arbeidet mot virale leverbetennelser (hepatitt)". Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Mål 3.3 lyder slik: "Innen 2030 stanse epidemiene av aids, tuberkulose, malaria og neglisjerte tropiske sykdommer samt bekjempe hepatitt, vannbårne og andre smittsomme sykdommer".

Etter lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-1 om kommunens oppgaver står det:

"Kommunen skal sørge for at alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen med hensyn til smittsom sykdom er sikret nødvendige forebyggende tiltak, undersøkelsesmuligheter, behandling..."

Helsedirektoratet gjennomførte i 2017 en undersøkelse <https://helse-stavanger.no/seksjon/KORFOR/Documents/Rapporter/publirapport%20Utstyrsundersøkelse%202016.pdf> som viste at en av fire personer som tar stoff med sprøyte er bosatt i kommuner som ikke har etablert noen ordning for å forebygge blodsmitte.

Helsedirektoratet anser at det følger av loven at alle landets kommuner skal ha ordninger som gjør brukerstyr for injeksjon gratis og enkelt tilgjengelig for alle injiserende stoffmisbrukere som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen.

Det er god vitenskapelig dokumentasjon for den smitteforebyggende effekten av å dele ut sterile sprøyter, kanyler og røykefolie. Tilgang til røykefolie bidrar til at inntak av heroin kan gjøres ved røyking i stedet for injeksjon. Dette minimerer faren for blodbårne smitte og for overdoser, jfr. pågående SWITCH-kampanje: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk->

Helsedirektoratet

Avdeling kommunale helse- og omsorgstjenester

Svein Høegh Henriksen, tlf.: +4724163872

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

[helse-og-rus/overdose-veiviser-i-lokalt-forebyggende-arbeid](#) Helsedirektoratet anser tiltakene beskrevet over som et minimum for å oppfylle kravet i smittevernloven § 7-1.

I tillegg anbefaler Helsedirektoratet at det deles ut kokekar, filtre, våtservietter med desinfeksjonssprit ("swabs"), sterilt vann og askorbinsyre, blant annet for å forebygge bakterielle infeksjoner ved injeksjon.

Kommunene skal i tillegg til brukerutstyr tilby informasjon om smitteforebyggende tiltak, muligheter for vaksinasjon, diagnostikk og behandling. Alle landets kommuner skal tilby diagnostikk for hiv og hepatitt B og C. Injisierende stoffmisbrukere skal tilbys gratis vaksine med hepatitt B dersom de ikke er smittet. Alle personer smittet med hepatitt C og hiv-infeksjon skal tilbys henvisning til behandling.

Flere kommuner deler også ut, sammen med brukerutstyr, nasal nalokson for å forebygge overdosedødsfall. I regi av Nasjonal overdosestrategi, utplasseres for tiden gradvis nalokson i de av landets kommuner som har overdoseutfordringer. Kommunene blir tilskrevet om slikt tilbud.

Kommunene kan velge å organisere utdelingen av brukerutstyr på ulike måter. I mange byer er det etablert egne lavterskel helsetiltak (sprøytebuss, feltpleie, varmetuer osv). Mindre kommuner har organisert utdeling gjennom utekontakt, apotek, legekontorer osv. Noen kommuner har avtale med frivillige organisasjoner om utdeling av brukerutstyr.

Interkommunale ordninger er også mulig så lenge tilbudet er praktisk enkelt tilgjengelig for brukerne.

Helsedirektoratet viser til smittevernloven § 6-1 andre og tredje ledd om rett til smittevernhjelp:

"Den som det etter en faglig vurdering er grunn til å anta er i fare for å bli smittet med en allmennfarlig smittsom sykdom har rett til nødvendig smittevernhjelp i form av vaksinasjon, informasjon og annen nødvendig forebyggende hjelp. En smittet person med en allmennfarlig smittsom sykdom har rett til medisinsk vurdering og utredning (diagnostikk), behandling, pleie og annen nødvendig smittevernhjelp. Smittevernhjelp som nevnt i dette leddet kan ikke nektes med den begrunnelse at det ikke er dekning for utgiftene på vedtatte budsjetter.

Den som søker smittevernhjelp kan påklage avgjørelsen til fylkesmannen i fylket hvor han/hun mener feil er begått. Slik klagerett har også pårørende."

Helsedirektoratet anser smittevernhjelp som nevnt over ikke kan nektes på grunn av manglende dekning på vedtatte budsjetter. Direktoratet har bedt fylkesmennene om å følge med på om utdeling av nødvendig brukerutstyr er en del av planen for kommunens helse- og omsorgstjeneste, jf. smittevernloven § 7-1 tredje ledd og at det er etablert tiltak som gjør brukerutstyr enkelt og gratis tilgjengelig.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
Direktør

Per Magne Mikaelson
Avdelingsdirektør

Her kommer godkjenningsteksten når dokumentet er godkjent, og blir ekspedert

Kopi:

FOLKEHELSEINSTITUTTET
Helse- og omsorgsdepartementet
HIVNORGE
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS
PROLAR NETT - NASJONALT FORBUND FOR
FOLK I LAR
STATENS HELSETILSYN

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Fylkesmannen i Finnmark		Statens hus	9815 VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark		Postboks 4034	2306 HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland		Postboks 7310	5020 BERGEN
FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL		Postboks 2520	6404 MOLDE
Fylkesmannen i Nordland		Moloveien 10	8002 BODØ
Fylkesmannen i Oppland		Postboks 987	2626 LILLEHAMMER
FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS		Postboks 8111 Dep.	0032 OSLO
Fylkesmannen i Rogaland		Postboks 59 Sentrum	4001 STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane		Njøsvegen 2	6863 LEIKANGER
Fylkesmannen i Telemark		Postboks 2603	3702 SKIEN
FYLKESMANNEN I TROMS		Postboks 6105	9291 TROMSØ
FYLKESMANNEN I TRØNDELAG		Postboks 2600	7734 STEINKJER
Fylkesmannen i Vestfold		Postboks 2076	3103 TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold		Postboks 325	1502 MOSS